

Nuomonė dėl „Trečiojo pranešimo apie ekonominę ir socialinę sanglaudą. Nauja sanglaudos partnerystė: konvergencija, konkurencingumas ir bendradarbiavimas“

(KOM(2004) 107 galutinis)

(2004/C 302/14)

2003 m. gruodžio 8 d. the Europos Komisija, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, nusprendė paprašyti Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl „Trečiojo pranešimo apie ekonominę ir socialinę sanglaudą. Nauja sanglaudos partnerystė: konvergencija, konkurencingumas ir bendradarbiavimas“.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. birželio 8 d. priėmė nuomonę. Pranešėjas ponas Barros Vale.

2004 m. birželio 30 d. – liepos 1 d. vykusioje 410 plenarinėje sesijoje (birželio 30 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, 118 balsais „už“ ir 5 susilaikius, priėmė šią nuomonę:

1. Įvadas

1.1 Trečiame pranešime apie ekonominę ir socialinę sanglaudą „Nauja partnerystė sanglaudos labui – konvergencija, konkurencingumas, bendradarbiavimas“ pateikta Europos Sąjungos (ES) sanglaudos politikos ataskaita, konkrečiai, konstatuota pažanga ekonomikos, socialinėje ir teritorijų sferose, taip pat ateities perspektyvos.

1.2 Dokumento pamatinę struktūrą sudaro keturios stambios dalys, prie kurių reikia pridurti pranešimo santrauką (pateiktą pirmuose šešiuose puslapiuose), taip pat siūlymą reformuoti sanglaudos politiką (pateiktą pabaigoje):

— Pirmoji dalis – Sanglauda, konkurencingumas, užimtumas ir augimas – Padėtis ir tendencijos;

— Antroji dalis – Valstybių narių politikos sričių padariniai sanglaudai;

— Trečioji dalis – Bendrijos politikos sričių padariniai: konkurencingumas, užimtumas ir sanglauda;

— Ketvirtoji dalis – Struktūrinės politikos padariniai ir pridėtinė vertė.

1.3 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas labai palankiai vertina rezultatus, kuriuos pastaraisiais metais davė ši politika, kuri figūruoja tarp fundamentaliųjų Europos Sąjungos politikos sričių. Jis mano, kad šiame pranešime teikiami siūlymai atitinka EESRK tikslus, kuriuos jis gina eilėje savo priimtų dokumentų.

1.3.1 Tuo pačiu EESRK reiškia savo pasitenkinimą, kad Komisija nepaklausė kai kurių teorijų, kviečiančių renacionalizuoti sanglaudos politiką.

1.4 Atsižvelgiant į pranešime pateiktų duomenų kompleksumą ir įvairovę ir siekiant geriau nušviesti šiame pranešime nagrinėjamą problematiką, buvo nuspręsta laikytis Komisijos pranešimo struktūros ir pabaigoje įvertinti konstatuotus pokyčius ir ateities perspektyvas.

2. Pirmoji dalis - Sanglauda, konkurencingumas, užimtumas ir augimas – Padėtis ir tendencijos

2.1.1 Remdamasis įvairiais statistiniais rezultatais, pranešimas nagrinėja sanglaudos Europoje būklę per ekonomikos, socialumo ir teritorijų prizmę, ypač teigiamų padarinių konvergencijai aspektu.

2.2 Dokumentas gana detalai nagrinėja „sanglaudos šalių“ pažangą realios konvergencijos kelyje, remdamasis 2001 metų informacija, nors kai kurie duomenys yra 2002 metų; po to jis nubrėžia kelias perspektyvas. Taip pat nagrinėjama sanglaudos situacija išplėstinėje Europoje.

2.3 Konkrečiai šioje dalyje nagrinėjamos šios temos: gamybos ir užimtumo pastarųjų metų augimas sanglaudos šalyse lyginant su likusia ES dalimi ir 15 narių Europos regioninių skirtumų kaita per pastarąjį dešimtmetį, ypatingai akcentuojant 1 tikslo regionus. Pranešime taip pat pateikta naujųjų valstybių narių pastarųjų metų ekonominio vystymosi analizė. Joje nagrinėjami skirtingi šių šalių pasiekimai ir tas faktas, kad tam, kad šios šalys priartėtų prie ES pajamų vidurkio lygio, aukšti augimo tempai yra reikalingi ilgą laiką.

2.4 Tarp šioje pranešimo dalyje pabrėžiamų aspektų paminėtini Europos gyventojų senėjimas, konkurencingumą, augimą ir užimtumą lemiantys veiksniai, taip pat aplinkos apsauga siekiant Geteborgo tikslų.

2.5 Bendro pobūdžio pamastymai

2.5.1 Pastaruosius dešimtį metų, ypač antrojoje dešimtojo dešimtmečio pusėje, nacionalinė ir regioninė sanglauda pastebimai sutvirtėjo, sumažindama skirtumus tiek tarp ES šalių, tiek tarp regionų. Tačiau sanglauda tarp valstybių narių buvo pažangesnė nei tarp regionų.

2.5.2 Nepaisant teigiamo Struktūrinių fondų įnašo ir nepaisant pasiektos pažangos, dar išlieka labai reikšmingi klestėjimo/ekonominių rezultatų santykiniai skirtumai, kuriuos sąlygoja atskirų šalių/regionų struktūrinis atsilikimas.

2.5.3 Taip pat dar yra problemų neturtingų regionų konkurencingumo srityje. Kai kurie Europos regionai dar pernelyg izoliuoti, jiems trūksta kvalifikuotos darbo jėgos ir investicijų, jie neturi priegios prie informacinės visuomenės galimybių.

2.5.4 Darbo vietų socialinės sanglaudos srityje, pažanga regis mažesnė:

2.5.4.1 Ilgalaikis nedarbas dar didelis;

2.5.4.2 15 narių Europoje 2001 metais sumažėjęs užimtumo augimas kartu su užimtumo sumažėjimu pastaraisiais metais šalyse kandidatėse dar labiau pagilino skirtumus tarp regionų;

2.5.4.3 Kai kuriuose Europos regionuose sumažėjo natūralus gyventojų prieaugis ir numatoma, kad artimiausiais metais jis dar sumažės (demografinės projekcijos rodo mažėjimą įvairiose valstybėse narėse ir stojančiose šalyse, su kai kuriomis išimtimis);

2.5.4.4 Svarbiausias veiksnys užimtumo srityje: darbingo mažiaus gyventojų skaičius mažėja greičiau nei bendras gyventojų skaičius. Projekcijos į 2005 metus rodo, kad 15 narių Europos Sąjungoje vyresnio amžiaus žmonės vyresni nei 50 metų sudarys 35 % visų darbingo amžiaus žmonių, lyginant su 26 % 2000 metais. Greta vyks nuolatinis vyresnių nei 65 metų amžiaus žmonių proporcijos augimas;

2.5.4.5 Skaičiai taip pat rodo priklausomybės nuo pagyvenusių žmonių proporcijos didėjimą. 15 narių Europoje 65 metų ir vyresni žmonės šiuo metu sudaro apie 25 % visų darbingo amžiaus žmonių; kitaip sakant, kiekvienam pensininkui tenka keturi asmenys nuo 15 iki 65 metų amžiaus.. 2025 metais ši procentinė dalis pasieks 36 %, o tai reiškia, kad kiekvienam pensininkui teks mažiau nei trys darbingo amžiaus žmonės. Šalyse kandidatėse ši proporcija pasikeis nuo mažiau nei 20 % iki daugiau kaip 30 %.

2.5.4.6 Pranešime atkreipiamas dėmesys į tai, kad šiuose duomenyse neatsispindi kiek darbingo amžiaus žmonių dirbs, leisdami išlaikyti 65 metų ir vyresnius asmenis (2002 metais 15 narių Sąjungoje dirbo 64 % darbingo amžiaus žmonių, šalyse kandidatėse ši proporcija buvo 56 % su dideliais skirtumais tarp šalių ir tarp regionų).

2.5.5 Pranešime atkreipiamas dėmesys į tai, kad skirtumai tiek pajamų, tiek užimtumo srityje tarp Europos Sąjungos šalių ir regionų, dar labiau pagilės po naujų valstybių narių įstojimo 2004 metų gegužę. Šios šalys užregistravo aukštus augimo

tempus, tačiau jų BVP skaičiuojant vienam gyventojui, ir, daugeliu atvejų, jų užimtumo rodikliai yra gerokai mažesni už 15 narių vidurkį.

2.5.6 Kadangi didėja tarpusavio priklausomybė tarp prekybos ir investicijų, ekonominė plėtra naujosiose valstybėse narėse galės palaikyti aukštą augimo lygį visai ES. Jo naudą ypač pajus Vokietija ir Prancūzija.

2.5.7 Išplėstoje Europos Sąjungoje, šalis galima bus suskirstyti į tris grupes priklausomai nuo jų BVP vienam gyventojui pagal PGS:

— pirmojoje, kurią sudaro dvylika iš dabartinių 15 valstybių narių, BVP vienam gyventojui bus ženkliai aukštesnis už ES vidurkį (10 % ar daugiau);

— antrojoje 7 šalių grupėje, kurią sudaro likusios trys dabartinės valstybės narės: Ispanija, Portugalija ir Graikija, bei Kipras, Slovėnija, Malta ir Čekijos Respublika, BVP vienam gyventojui sudarys nuo 73 % iki 92 % 25 narių ES vidurkio;

— trečiojoje aštuonių šalių grupėje (įskaitant Bulgariją ir Rumuniją), BVP vienam gyventojui nesiels 60 % Bendrijos vidurkio.

2.5.8 Pranešimo dalyje, skirtoje teritorinei sanglaudai, yra pripažįstama, kad bendradarbiavimas tarp regionų, ypač bendradarbiavimo abipus sienos, tarptautiniu ir tarpregioniniu lygmeniu, ženkliai prisidėjo skatinant Bendrijos teritorijos subansuotą vystymąsi.

2.5.9 Kalbant apie lemiamus augimo ir konkurencingumo veiksnius, pranešime konstatuojama regioninių asimetriškumą gajumas:

— žmoniškųjų išteklių srityje mažiau klestinčiuose regionuose stebimas ankstyvas išėjimas iš mokyklų sistemos, sanglaudos šalyse daug mažesni dalyvavimo nuolatiniame mokymesi rodikliai, išskyrus Airiją, ir, daugeliu atvejų, jie dar mažesni šalyse kandidatėse;

— pranešime pateikti įvairūs rodikliai, atspindintys didelius skirtumus tarp 15 narių ES šalių inovacijų srityje. Išlaidos skiriamos moksliniams tyrimams ir plėtrai (R&D) patvirtina 1 tikslo regionų atsilikimą (įmonių sektoriuje R&D skirtos išlaidos, lyginant su BVP, ten daug mažesnės už europinį vidurkį – vos ne vos didesnės nei 20 % šio vidurkio).

2.5.9.1 Šalyse kandidatėse, R&D išlaidos, lyginant su BVP, yra mažesnės nei daugelyje 15 narių ES šalių, tačiau ne ką mažesnės nei 1 tikslo regionuose.

2.5.9.2 Kaip ir 15 narių Europos Sąjungoje, taip pat ir stojančiųjų šalių lygmenyje stebimas santykinė R&D išlaidų koncentracija labiausiai klestinčiuose regionuose.

2.5.9.3 Regioniniai skirtumai gajūs taip pat prieigos prie informacinių technologijų ir ryšių požiūriu.

2.5.10 Pranešime taip pat pažymima, kaip svarbu sudaryti konkrečias sąlygas tvariam regionų vystymuisi bei toliau įgyvendinti užimtumo skatinimo strategijas. Nacionaliniame lygmenyje jame pabrėžiama būtinybė garantuoti makroekonominę aplinką, palankią stabilumui ir augimui, taip pat mokesčių ir reguliavimo sistemą, kuri skatintų įmones. Regioniniame lygmenyje pranešime pabrėžiama būtinybė disponuoti medžiaginėmis infrastruktūromis ir kvalifikuota darbo jėga, ypač 1 tikslo regionuose ir šalyse kandidatėse, kur disbalansas tarp šių dviejų sričių itin gajus; jame ypatingai pabrėžiama būtinybė, kad siekiant Lisabonos strategijoje nurodytų tikslų, regionai sudarytų visą kompleksą sąlygų, labiau susijusių su sunkiai apčiuopiamais konkurencingumo veiksniais, kaip antai inovacija, R&D ir IRT naudojimas.

2.5.11 Pranešime taip pat minimi egzistuojantys esminiai skirtumai tarp valstybių narių ir tarp regionų aplinkosaugos srityje Geteborgo tikslų įgyvendinimo šviesoje.

2.6 Sanglaudos šalys

2.6.1 Sanglaudos šalių konvergencijos BVP vienam gyventojui, darbo vietų ir produktyvumo srityse detali analizė leidžia konstatuoti, kad šios šalys dar labiau stengdamosi įveikti savo atsilikimą, per 1996-2001 metų laikotarpį užregistravo augimą, viršijantį ES vidurkį. Airijos atvejis yra naudojamas efektyviai pademonstruoti struktūrinių fondų teigiamą įnašą, kai jie derinami su į augimą orientuotomis nacionalinėmis politikomis.

2.6.2 Pranešime atkreipiamas dėmesys į ženklų ekonominio augimo sumažėjimą Europos Sąjungoje nuo paskutinio pranešimo išleidimo, sumažėjimą, kuris neišvengiamai turėjo įtakos sanglaudai, ne vien todėl, kad paskatino nedarbo augimą, bet taip pat todėl, kad sukūrė nepalankų klimatą tolesniam pajamų ir užimtumo skirtumų mažinimui tarp regionų.

2.6.3 Ekonominio augimo sumažėjimas Europos Sąjungoje palietė beveik visas valstybes nares. Iš sanglaudos šalių, regis, Portugalija labiausiai nukentėjo. Pranešime netgi nagrinėjama tikimybė, kad Portugalijoje, jei spręstume pagal 2001 metų duomenis ir jei pasitvirtins prognozės 2004 metams, konvergencijos link europinio vidurkio trajektorija gali netgi apsi-
versti.

2.6.4 Pranešime nurodoma, kad iki 2001 metų vyko pajamų (BVP vienam gyventojui) skirtumų švelnėjimas tarp mažiau klestinčių Europos Sąjungos regionų (t.y. svarbiausių sanglaudos politikos taikinių) ir kitų regionų. Kita vertus nega-

lima pasakyti, kas vyko po 2001 metų, nes nėra naujesnių duomenų pagal regionus).

2.7 Šalys kandidatės

2.7.1 Konstatuojamas skirtumų pagal BVP vienam gyvenimui didėjimas tarp valstybių narių atskirų regionų. Čekijos respublikoje ir Slovakijoje 20 % labiausiai klestinčių regionų gyventojų gauna dukart didesnes pajamas vienam asmeniui negu 20 % neturtingiausių regionų gyventojų.

2.7.2 Pranešime yra aiškinama, kad tam, kad šių šalių pajamų lygis priartėtų prie vidutinio ES pajamų lygio, šių šalių augimo lygis turės išlikti aukštas ilgą laiką. Taip pat patikslinama, kad augimas šiose šalyse prisidės prie visos Bendrijos augimo, prie nedarbo mažėjimo ir prie socialinės sanglaudos stiprinimo.

2.7.3 Po 2001 metų šalyse kandidatėse konstatuojamas ekonominio augimo sumažėjimas, dalinai priskirtinas augimo sumažėjimui Europos Sąjungoje, jų pagrindinėje eksporto rinkoje, kas savo ruožtu sąlygojo užimtumo kryptį.

2.7.4 2002 metais vidutinis užimtumo rodiklis dešimtyje šalių kandidačių sudarė 56 %, tai yra lygį ženkliai žemesnį už 15 narių ES vidurkį, kuris svyravo apie 64 %. Visose šalyse kandidatėse, išskyrus Kipre, užimtumo rodiklis yra žemesnis nei Lisabonos strategijoje Europai nubrėžti tikslai (67 % 2005 metais ir 70 % – 2010 m.).

2.8 Plėtra

2.8.1 Plėtra sąlygos skirtumų padidėjimą tarp labiausiai ir mažiausiai klestinčių valstybių narių. Nepaisant to, kad naujosios valstybės narės užregistravo didesnę augimą nei 15 narių ES, atotrūkis pagal BVP vienam gyventojui išlieka ryškus. 2002 metais tik Maltos, Kipro, Čekijos Respublikos ir Slovėnijos BVP vienam gyventojui buvo aukštesnis nei 60 % 15 narių ES vidurkis. Lenkijos, Estijos, Lietuvos lygis sudarė apie 40 %, tuo tarpu Latvijoje jis buvo 35 %, o Bulgarijoje ir Rumunijoje – 25 %.

2.8.2 Plėtra labiau pagilins skirtumus tarp regionų nei tarp atskirų šalių. Pagal paskutinius vertinimus (2001), apie 73 milijonai žmonių, arba 19 % 15 narių ES gyventojų, pajamos yra mažesnės nei Bendrijos vidurkis. Plėtra padidins gyventojų skaičių, gyvenančių regionuose, kuriuose BVP vienam gyventojui yra mažesnis nei 75 % 25 narių ES vidurkio. Šie asmenų 25 narių Europos Sąjungoje bus 123 milijonai, o jei priskaičiuosime Bulgariją ir Rumuniją, jų bendras skaičius sudarys 153,5 milijonus, arba dukart tiek kiek jų yra šiuo metu.

2.8.3 Pranešime konstatuojama, kad turint omenyje statistines plėtros pasekmes, kai sumažės BVP vienam gyventojui, jeigu nesikeistų 1 tikslo regiono statuso apibrėžimo kriterijus, kai kurie regionai prarastų savo rinktinumą paramai, kuris susietas su šituo tikslu, net tuo atveju, jeigu jų pajamos nepakito (iki ir po plėtros). Antai tokioje padėtyje atsidurtų kai kurie Vokietijos, Ispanijos, Graikijos, Italijos ir Portugalijos regionų.

3. Antroji dalis – Valstybių narių politikos sričių padariniai sanglaudai

3.1 Antrojoje pranešimo dalyje nagrinėjama kaip nacionalinių politikų įnašas papildo Europos Sąjungos sanglaudos politiką, turint omenyje, kad ir pirmosios ir pastaroji sutaria veikti ne vien geriau subalansuoto pajamų ir gyvenimo kokybės pasiskirstymo linkme, bet taip pat ir labiau subalansuotam teritorijų vystymui kiekvienos šalies ir visos Sąjungos lygmenyje.

3.1.1 Komisija patikslina, kad suvaržymai, kuriuos sąlygoja valstybinių išlaidų sumažinimas, skatina gerinti programų kokybę. Tačiau neįmanoma žinoti kokių laipsniu jie padidino politikos efektyvumą regioninės sanglaudos prasme.

3.1.2 Duomenys, susiję su valstybinėmis išlaidomis įvairiose valstybėse narėse, nors ir neišsamūs, aiškiai rodo, kad didžioji dalis visuomeninių išlaidų valstybėse narėse, ypač socialinės apsaugos srityje, yra susijusios su europiniu socialiniu modeliu ir kad, savanoriškai ar ne, jos pozityviai prisidėjo mažinant pajamų ir gyvenimo kokybės skirtumus.

3.1.3 Kalbant apie valstybinių išlaidų sudėties pakeitimus, pranešimas pabrėžia tą faktą, kad, nepaisant gyventojų senėjimo ir pensininkų skaičiaus didėjimo, Europos Sąjungoje 1995-2005 metais buvo užregistruota išlaidų, skiriamų socialinei rūpybai mažėjimo (BVP procentine dalimi) tendencija, išskyrus kai kurias šalis, kaip antai Vokietija, Graikija, Portugalija ir, mažesniu mastu, Italija.

3.1.4 Pranešimo skirsnyje, skirtame regioninio vystymosi politikai valstybėse narėse, yra minima, kad skirtingose valstybėse narėse teritorinio vystymosi samprata yra skirtinga, priklausomai nuo institucinių veiksnių (iš esmės nuo ekonominio vystymosi politikos decentralizacijos laipsnio) taip pat nuo skirtingo ekonominį vystymąsi lemiančių veiksnių supratimo.

3.1.5 Turint omenyje, kad tiesioginės užsienio investicijos prisideda kuriant darbo vietas ir kadangi jos yra įrankis technologijoms ir kompetencijoms perkelti, tos politikos sritys, kurių tikslas šias investicijas pritraukti, sudaro svarbų regioninio vystymosi strategijos elementą, todėl didelė dalis regioninės paramos skiriama būtent didinti regionų patrauklumą užsienio investuotojams.

3.1.6 Nors ir neišsamūs, šie duomenys rodo, kad investicijų srautai linkę disproporcingai krypti į ekonomiškai dinamiškiausius regionus, ir taip yra tiek atskirų šalių viduje tiek visoje Europos Sąjungoje.

3.1.7 Dėl to sanglaudos šalių, taip pat šalių kandidačių vyriausybėms iškyla ypatinga dilema, kadangi jos priverstos derinti, iš vienos pusės, tarp būtinybės pritraukti investicijas į mažiausiai išsivysčiusius regionus, o iš kitos – to fakto, kad natūraliai investicijos linkę eiti į dinamiškiausius regionus.

4. Trečioji dalis – Bendrijos politikos sričių padariniai: konkurencingumas, užimtumas ir sanglauda

4.1 Antrajame pranešime apie sanglaudą pristatyta Bendrijos politikos sričių įnašą į sanglaudą. Trečiojoje mūsų nagrinėjamo pranešimo dalyje pristatyti svarbiausi pokyčiai įvykę po 2001 metų Lisabonos ir Geteborgo tikslų šviesoje.

4.1.1 Įvairių iniciatyvų, pradėtų pagal Lisabonos strategiją, rezultatai liudija apie pasiektą pažangą, ypač naujų technologijų naudojimo srityje (mokyklos aprūpintos su Internetu sujungtais kompiuteriais, viešųjų paslaugų Internetu vystymas visose šalyse kandidatėse, kurios atskirais atvejais tam tikrose srityse pranoksta dabartinės ES valstybės nares).

4.1.2 Nepaisant to, kad tarp valstybių narių yra skirtumų, galima konstatuoti europinės užimtumo politikos teigiamus padarinius darbo rinkoje (sumažėjęs nedarbo lygis Europos Sąjungoje ir padidėjęs darbo jėgos dalyvavimo lygis tarp darbingų gyventojų).

4.1.3 Išnagrinėjus kitas ekonominei ir socialinei sanglaudai stiprinti skirtas Bendrijos politikos sritis, kaip antai, transporto politika, telekomunikacijų politika, energetikos politika, žemės ūkio ir žūklės politika ir aplinkos politika, pranešime pabrėžiamas transeuropinių transporto ir komunikacijų tinklų vystymas, sąlygojęs prieinamumo rodiklio augimą, ypač po 1991 metų, ir reiškiamas viltis, kad šis poveikis dar sustiprės per artimiausius metus, ypač šalyse kandidatėse.

4.1.4 Atsižvelgiant į tai, kad, kaip skelbiama Kioto protokole, tvarus vystymasis yra vienas iš energetikos politikos prioritetų, pranešime pabrėžiama, kad naujų energijos šaltinių vystymas, leis periferiniams regionams diversifikuoti energijos šaltinius ir pagerinti gyvenimo kokybę. Investicijos į aplinkosaugą galės taip pat teigiamai prisidėti kuriant darbo vietas.

4.1.5 Pranešime konstatuojama, kad esama papildomumo tarp valstybės paramos ir sanglaudos politikos ir pripažįsta, kad, norint pasiekti Lisabonos strategijos ir Geteborgo tikslų, ši parama turi būti griežtai kontroliuojama, dėl ko valstybės narės buvo paragintos perorientuoti šią paramą į horizontalias sritis.

4.2 Pagaliau, saugi aplinka, kurioje tvirtai gerbiamas įstataymas yra svarbi esminė išankstinė tvaraus ekonominio vystymosi sąlyga.

5. Ketvirtoji dalis – Struktūrinės politikos padariniai ir pridėtinė vertė

5.1 Šioje pranešimo dalyje apžvelgiami per 1994-1998 metų laikotarpį vykdytos sanglaudos politikos veiksmų rezultatai. Joje taip pat atsižvelgta į kai kurių programavimo 2000-2006 programų preliminarinius rezultatus. Analizuojami įvairūs sanglaudos politikos aspektai: struktūrinių politikų įnašas remiant neturtingiausių regionų augimą, šių politikų padariniai regionuose, kurie nepriklauso 1 tikslui, konkretus ESF vaidmuo investicijų į švietimą, užimtumo ir mokymo srityse, struktūrinių politikų vaidmuo skatinant bendradarbiavimą ir, pagaliau, pasirengimo stojimui parama naujosiose valstybėse narėse.

5.2 Tarp pateiktų rezultatų pabrėžkime šiuos:

5.2.1 Nuo 1989 m. iki 1993 m. taip pat nuo 1994 m. iki 1999 m. beveik visose 1 tikslo šalyse gerokai išaugo valstybės investicijos.

5.2.2 Struktūriniai fondai rėmė transeuropinių transporto tinklų vystymą, kas leido padidinti regionų patrauklumą ir ekonominės veiklos vystymąsi.

5.2.3 Pripažįstama, kad norint vystyti žiniomis paremtą ekonomiką, vien tik investicijų į infrastruktūras ir įrangą nepakanka, todėl, per pastarąjį dešimtmetį struktūrinių politikų tikslas taip pat buvo prisidėti didinant mokslinių tyrimų ir vystymosi (R&D) pajėgumą, ypač 1 tikslo regionuose.

5.2.4 Struktūrinės priemonės taip pat teigiamai prisidėjo saugant aplinką.

5.2.5 Pastarųjų metų empirinėse studijose buvo analizuojama reali konvergencija tarp regionų. Jose buvo įrodyta esanti teigiamai priklausomybei tarp struktūrinės paramos ir realaus BVP augimo.

5.2.6 Remiantis 1994-1999 metais vykdytų Struktūrinių politikų makroekonominį padarinių imitavimu, vertinama, kad 1999 m. Graikijoje realus BVP buvo 2,2 % didesnis nei jis būtų buvęs paprastai ir kad šis skaičius siekė 1,4 % Ispanijoje, 2,8 % – Airijoje ir 4,7 % Portugalijoje. Šie skirtumai atspindi skirtingą ekonomikų atvirumo laipsnį, kuris yra didesnis pastarosiose dviejose šalyse.

5.2.7 Struktūrinės priemonės taip pat lydėjo ženklus investicijų augimas – vertinamas atitinkamai kaip didžiausias, 24 % Portugalijoje ir 18 % Graikijoje 1999 metais – ypač į infrastruktūras ir į žmoniškąjį kapitalą.

5.2.8 Patirtis rodo, kad kai kuriais atvejais struktūrinė parama skatino nacionalinę konvergenciją (Airija), tuo tarpu kitais atvejais ji blokavo ekonominės veiklos poliarizacijos pasekmes (Ispanija). Tačiau laipsnis, kuriuo toks arbitražas egzistuoja tarp regioninės konvergencijos ir nacionalinės konvergencijos labiausiai priklauso nuo atitinkamos šalies ekonominės veiklos ir apgyvendintų zonų erdvinio pasiskirstymo.

5.2.9 Struktūriniai fondai skatino didėti ekonominę integraciją. Europos ekonomikų integracija sparčiau didėjo dėka išaugusių prekybos ir investicijų srautų. Sanglaudos šalių prekybos mainai su likusiomis Europos Sąjungos šalimis per pastarąjį dešimtmetį daugiau nei padvigubėjo. Dalis šio augimo atspindi naudą, kuria kitos šalys gavo per santykinai neturtingiems regionams suteiktą paramą. Vertinama, kad nuo 2002 iki 2006 metų apie ketvirtį (24,1 %) šių išlaidų grįžo į kitas Sąjungos šalis, dažniausiai per išaugusį eksportą – ypač mašinų ir įrangos – į sanglaudos šalis. Ši dalis ypač didelė Graikijoje (42,3 % struktūrinės paramos) ir Portugalijoje (35,2 %).

5.2.10 Be 1 tikslo regionų, Struktūrinių fondų vykdomos priemonės taip pat prisidėjo ekonomiškai vystant kitus ES regionus, turinčius opių struktūrinių problemų (ekonominio nuopolio zonas, kaimo zonas). Pranešime pateikiami duomenys naujausių tyrimų apie svarbiausius rezultatus šioje srityje, užregistruotus per 1994-1999 metų laikotarpį. Bendrijos parama prisidėjo prie tradicinių industrijų restruktūravimo, prie ekonominės veiklos diversifikavimo ir prie darbo vietų kūrimo zonose, gavusiose paramą per minėtą laikotarpį.

5.2.11 Detalūs tyrimai rodo, kad R&D išlaidos inovacijai ir technologijų perkėlimui buvo ypač veiksmingi kuriant naujas darbo vietas, taip pat išsaugant esamas darbo vietas. Tačiau, išskyrus kelias išimtis, inovacinis gebėjimas šiose zonose išlieka žemesnio lygio, nei mažiau išsivysčiusių ES regionų. Tai kontrastuoja su jų dotacijomis nukreiptomis į infrastruktūras, ypač tokias kaip transporto sistemos ir telekomunikacijos, bei žmoniškąjį kapitalą. Taip pat nemažų pastangos padėta rekonvertuojant senąsias urbanistines zonas bei gerinant aplinką, ypač urbanistinėse zonose.

5.2.12 Kai dėl paramos žemės ūkiui, kaimo vystymui ir žvejybai, pranešime pateikiamos priemonės įgyvendintos pagal 5a ir 5b tikslus per 1994-1999 metų laikotarpį.

5.2.13 Didelė dalis Europos socialinio fondo (ESF) paramos buvo skirta padėti, be 1 tikslo regionų, kitiems ES regionams. Per 1994-1999 metų laikotarpį, ESF parama 3 ir 4 tikslų regionams turėjo teigiamą įtaką įveikiant nedarbą, ir ypačiai ilgalaikį nedarbą, taip pat tautinių mažumų srityje ir įvirtinant moterų ir vyrų lygybę.

5.2.14 Kai kurios Bendrijos iniciatyvos siekiant skatinti bendradarbiavimą ir tinklus nemenkai papildė sanglaudos politiką. INTERREG II prisidėjo plėtojant tinklus tarp šalių, patirties mainais tarp regionų, nors rezultatai, pasiekti mažinant atskirtumą, buvo sumišę, turint omenyje, kad vieni regionai ženkliai išvystė tiek sausumos ryšius, tiek uostų įrangą (konkrečiai taip įvyko Graikijoje, Vokietijoje ir Suomijoje), tuo tarpu kitose paribių zonose, kaip antai zonose skiriančiose Portugaliją nuo Ispanijos, rezultatai buvo menkesni.

5.2.15 Taip pat pranešime pažymimas Bendrijos iniciatyvos URBAN įnašas į urbanistinių zonų vystymą ir į gyvenimo kokybės gerinimą.

5.2.16 Plėtra yra papildomas iššūkis sanglaudos politikai. Pripažįstama, kad Struktūrinių fondų parama įgaus gyvybinės svarbos naujosios valstybės narėms, tiek kiek jie stiprins pastarųjų konkurencingumą ir priartins jų BVP vienam gyventojui lygį prie Europos vidurkio, tuo pat metu reikalaujant iš šių valstybių preciziško pasirengimo administracinių gebėjimų, bei būsimos paramos valdymo srityse. Pasirengimo stojimui parama ją gaunantioms šalims tam tikru požiūriu yra pratybos, kurių metu jos mokosi efektyviai panaudoti finansinę pagalbą, prieš gaunant didesnius kreditus. Šiaip ar taip administracinius gebėjimus ir programų įgyvendinimo decentralizavimo gebėjimą reikės dar labiau padidinti po 2006 metų.

6. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pamąstymai

6.1 Pranešime pateikti rezultatai rodo, kad sanglaudos politika turi aiškiai matomus teigiamų padarinių.

6.2 Vis dėlto EESRK atkreipia dėmesį į savo susirūpinimą tuo, kad sanglaudos politikos tikslų įgyvendinimas yra labiau pastebimas tarp valstybių narių negu tarp regionų. Nepaisant

pozityvios raidos, regioniniai skirtumai gajūs ekonominio ir socialinio vystymosi srityje. Taip pat EESRK pabrėžia, kad plėtra dar labiau išryškina šiuos skirtumus ir meta sanglaudos politikai galingą iššūkį.

6.3 Taip pat EESRK mano, kad plėtra sąlygos ženklų Bendrijos vidaus rinkos augimą, atverdama naujas galimybes, visokeriopai paveikdama įvairias ES šalis. Turint omenyje didėjančią tarpusavio priklausomybę prekybos ir investicijų srityse, ekonominis vystymasis naujose valstybėse narėse gali sąlygoti aukštus augimo rodiklius visoje ES (Struktūriniai fondai prisidėjo didinant ekonominę integraciją, kas taip pat liudija apie prekybos srautų ir investavimo augimą).

6.4 Taip pat EESRK konstatuoja, kad Struktūriniai fondai davė naudos ne vien regionams, rinktiniams paramai gauti. Nemenka dalis paramos, nukreiptos į atsilikusius regionus, sugrįžta į labiausiai išsivysčiusius Europos Sąjungos regionus per padidėjusį eksportą. Iš tiesų per 2000-2006 metų laikotarpį, šis sugrįžimo efektas įvertintas maždaug ketvirčiu (24,1 %) visos struktūrinės paramos suteiktos pagal 1 tikslą. Ilgainiui vystymasis šiuose regionuose atvers naujas rinkas regionuose ir šalyse, kurios yra neto įmokų mokėtojos, taip duodamas naudos ir jų ekonomikoms.

6.5 Turimi duomenys rodo, kad investicijų srautai linkę disproporcingai lokalizuotis dinamiškiausiuose ES regionuose ir dinamiškiausiose šalyse, kas iškelia dilemą sanglaudos bei kandidatuojančių šalių vyriausybėms.

6.6 Įvairių Bendrijos sektorių politikų koordinavimas yra pozityvus sanglaudos tikslui, kaip antai, kalbant apie žemės ūkio politiką, žvejybos politiką, transporto politiką, R&D politiką bei švietimo ir profesinio mokymo politiką.

6.7 Didelė Bendrijos parama tenka kitiems nei 1 tikslo regionams, siekiant sumažinti ekonominius ir socialinius skirtumus.

6.8 Apskritai, sulėtėjęs ekonominis augimas turėjo neigiamų pasekmių užimtumui. Užimtumo lygis 15 narių Europos Sąjungoje yra gerokai žemesnis, nei tai numato Lisabonos Europos Tarybos nustatytas ambicingas tikslas; išvestasis vidurkis slepia gilius skirtumus tarp įvairių Sąjungos sudedamųjų dalių.

6.9 Demografinės tendencijos, ypač darbo jėgos senėjimas, turės didelės įtakos ES darbo rinkai; jos aiškiai parodo būtinybę stiprinti mokymą/mokymąsi visą gyvenimą.

6.10 Demografinės perspektyvos išryškina, kaip svarbu pasiekti aukštą užimtumo lygį per artimiausius metus, taip, kad nebestiprėtų socialinės įtampos, ir kad to reikia siekti tuo pat metu sparčiai didinant našumą.

6.11 Tad siekiant konkurencingesnės europinės ekonomikos, didesnio užimtumo ir aukštesnio gyvenimo lygio, pasirodo esant būtina, kad europinė ekonomika telktų dėmesį į veiktumą, grindžiamas pažinimu, inovacija bei naujomis informacijos ir ryšio technologijomis. Iš esmės tai reiškia, kad reikia įgyvendinti Lisabonos strategijos tikslus.

7. Sanglaudos politikos prioritetai

7.1 EESRK pritaria ES sanglaudos politikai suteikiamai naujai architektūrai laikotarpiui po 2006 metų, organizuojamai pagal ribotą skaičių prioritetų (I - konvergencijos; II – regioninis konkurencingumas ir užimtumas; III – Europos teritorinis bendradarbiavimas) bei grindžiant jų įgyvendinimą Lisabonos ir Geteborgo strategijomis nacionaliniame ir regioniniame lygmenyje.

7.2 EESRK manymu pranešime pateikti duomenys aiškiai parodo būtinumą padvigubinti pastangas, nukreiptas į sanglaudos tikslą išplėstoje Sąjungoje, todėl jis sutinka su tuo, kad konvergencijos tikslas pirmiausia būtų orientuotas į regionus, kurių BVP vienam gyventojui yra mažesnis nei 75 % Bendrijos vidurkio. Jis džiaugiasi, kad specialių priemonių susilauks regionai, patenkantys į „statistinį efektą“, kuriems buvo numatyta parama, kurios dydis pranoksta tai, kas 1999 metais buvo nuspręsta skirti „pereinamosios paramos“ regionams.

7.3 EESRK palankiai priima siūlymą skirti Sanglaudos fondą konvergencijos tikslui ir vertina, kad pastarasis turėtų ir toliau veikti pagal nacionalinę logiką (valstybės narės, kurių BNP yra mažesnės nei 90 % Bendrijos vidurkio) ir kad jo taikymas nesiribotų regioniniais kriterijais.

7.4 EESRK pritaria tai kryptiškai, kurią reikia suteikti sanglaudos politikai ne labiausiai atsilikusiose valstybėse narėse ir regionuose (kaip antai, skatinti konkurencingumą ir mažinti skirtumus tarp regionų, taip pat palaikyti Europos užimtumo politiką). Jis pasisako už temų sutelktumą ties ribotu skaičiumi prioritetų konkurencingumo labui (pažinimo ekonomika, prieinamumas, aplinka ir bendro intereso paslaugos).

7.5 Jis taip pat sutinka su tuo, kad kalbant apie antrąjį prioritetą, būtina imtis specialių priemonių tuose regionuose, kurie yra rinktiniai 1 tikslui ir neatitinka rinktinumo kriterijų, taikomų prioritetui teikiamam konvergencijai, ir kurie gaus padidintą paramą per pereinamąjį laikotarpį („laikina parama“).

7.6 Parama bendradarbiavimui abipus sienos, tarptautiniam ir tarpregioniniam bendradarbiavimui buvo svarbi teritorinei europinei integracijai, priežastis dėl kurios EESRK remia Komisijos siūlymą, siekiantį sukurti naują tikslą, pasinaudojant patirtimi sukaupta iniciatyvos INTERREG srityje. Šis tikslas būtų nukreiptas į teritorinį bendradarbiavimą, išsaugant abipus-sieninę, tarpregioninę ir tarptautinę dimensijas, kaip ir galimybę valstybėms narėms įtrukti į abipus sieninę dimensiją jūrinius regionus. Be to, regionai turintys pasienį su naujomis valstybėmis narėmis turi prisitaikyti; jiems turėtų būti sukurta speciali programa. EESRK pasisako, už tai, kad būtų ženkliai padidintos finansinės lėšos, skiriamos Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslams, lyginant su lėšomis, kurios anksčiau buvo skiriamos INTERREG'ui..

7.7 Komitetas palankiai priima Komisijos ketinimą siūlyti sukurti naują teisinį instrumentą – „regioninės abipus-sieninės savivaldybės“, siekiant palengvinti bendradarbiavimą tarp valstybių narių ir savivaldos institucijų ir sutvirtinti ryšius prie išorės sienų, kitaip sakant su naujaisiais kaimynais.

7.8 Jis sutinka su Komisija, kad visose programose būtų numatytas kompleksinis atsakymas į teritorinius ypatingumus ir turi būti atsižvelgiama į būtinybę kovoti su įvairiomis socialinės diskriminacijos formomis.

7.9 Jis palankiai priima urbanistinei dimensijai pripažįstamą svarbą: į programas būtina įtraukti veiksmus šioje srityje, skirti ypatingą dėmesį miestų problemoms ir pripažinti, jog pastarieji vaidina regioninio vystymosi judintojų vaidmenį. Kaip ir Komisija EESRK pripažįsta bendradarbiavimą tarp miestų kaip pagrindinę teritorinio bendradarbiavimo sudėtinę dalį.

7.10 EESRK vertina, kad labai svarbu garantuoti, kad naujieji instrumentai, naudojami kaimo zonose, būtų integruoti į Bendrijos žemės ūkio politiką, išlaikant dabartinį pagalbos regionams ir mažiau išsivysčiusiems konvergencijos programas įtrauktoms šalims koncentracijos lygį. EESRK pabrėžia, kad parama kaimo vietovėms neturi apsiriboti žemės ūkio projektais, bet turi įtraukti ir projektus, skatinančius kaimo plėtrą.

8. Valdymo sistema

8.1 EESRK pritaria, kad būtų sumažintas iki trijų sanglaudos politikoje naudojamų finansinių instrumentų (FEDER, ESF ir Sanglaudos fondas) skaičius ir tiek tikslų skaičius, tiek su jais siejamų finansinių instrumentų sumažinimo principui, kas padės spartinti programavimo paprastinimą ir efektyvumą.

8.2 Komitetas yra palankiai žiūri į bendradarbiavimo stiprinimą tarp valstybių narių, vietos valdžios bei ekonominių ir socialinių partnerių.

8.3 EESRK pritaria svarbai, pripažįstamai reguliariam regioninės politikos teritorinio poveikio vertinimui, įskaitant prekybos poveikio vertinimui, kaip tai rekomenduoja Komisija.

8.4 EESRK nuomone yra svarbu, kad būsimuose pranešimuose Komisija labiau išryškintų moterų ir vyrų galimybių lygybę bei sanglaudos politikos įnašą į šį tikslą vertinimą.

8.5 Kalbant apie valdymo sistemą, EESRK pritaria, keturių principų (programavimas, partnerystė, koncentracija ir papildomumas) išlaikymui ir paprastinimui, grindžiamam padidinta decentralizacija. Tačiau jis mano, kad šis decentralizacijos padidėjimas neturi kvestionuoti būtinumo, kad Komisija toliau įdėmiai stebėtų programų vykdymą, siekdama užtikrinti regioninės politikos suderinamumą Sąjungos lygiu ir išvengti nukrypimų, kurie devalvuotų siekiamus tikslus. Komisijos vykdoma kontrolė turi būti labai griežta ne tik teisingo fondų panaudojimo prasme, kad nebūtų jokių nukrypimų, bet taip pat kad būtų tikrinama ar finansiniai projektai atlieka ar ne tas funkcijas, kurioms jie buvo numatyti.

9. Partnerystė struktūriniais fondams įgyvendinti

9.1 EESRK pakartoja požiūrį, išdėstytą nuomonėje dėl Partnerystės įgyvendinant struktūrinius fondus⁽¹⁾ ir ypač išskiria šiuos punktus:

9.2 Labai svarbu mastyti apie priežiūros komitetus, numatytus Reglamento dėl Struktūrinių fondų 35 straipsnyje. Naujos ir svarbios funkcijos, kurios buvo priskirtos šiems organams, ar tiems, kuriais jie būtų apkeisti, daro neįsivaizduojamą socialinių partnerių dalyvavimo mechanizmų peržiūrą.

9.3 Pirmiausia būtina pasiekti, kad partnerių dalyvavimas priežiūros komitetuose taptų privalomas ir būtų įprasmintas suteikiant jiems balso teisę, kuri padarytų aiškesnę jų poziciją šioje instancijoje svarstomais klausimais.

9.4 Komisija turėtų pavesti parengti aktualizuotą studiją apie įvairius dalyvavimo modelius, kurie buvo naudojami nacionaliniame ir regioniniame lygmenyse, kas keistų įvertinti ir išplatininti mažiau žinomas, tačiau labai svarbias ateičiai patirtis.

9.5 EESRK vertina, kad būtina užtikrinti tarpusavio priklausomybę tarp instancijos, kuri vertina duotą programą, ir nacionalinės institucijos, atsakingos už jos vykdymą, ir kad čia taip pat, instituciniai partneriai ir ekonominiai ir socialiniai partneriai galės vaidinti didesni vaidmenį, dėka pažinimo įgyto kartu su praktiniais rezultatais, gautais taikant įvairias priemones.

9.6 Partnerių atranka ir jų funkcijų bei atsakomybės skaidrumas, EESRK nuomone yra pirmajai svarbos.

9.7 Galimas prieštaravimas tarp to, kad partneriai realiai dalyvauja įvairiuose programų įgyvendinimo etapuose, ir to, kad jie tuo pat metu yra projektų rėmėjai, reikalauja, kad būtų nustatytos taisyklės, pagal kurias turės būti vykdoma partnerių atranka, kad į partnerystę nebūtų įtrauktos instancijos, priklausomos nuo valstybės ir kurių veikimo nepriklausomybė būtų dėl tos priežasties suvaržyta tiek funkcionaliai, tiek struktūriškai.

9.8 Be organizacijų, kurios tradiciškai yra ekonominiai ir socialiniai partneriai (darbuotojų profsąjungos, pramonės asociacijos, žemdirbiai, amatininkai ir prekybininkai, trečiasis sektorius, kooperatyvai ir pan.), svarbu sustiprinti „funkciškai autonomiškų organizacijų“, tokių kaip Prekybos rūmai, universitetai, socialinių būstų rėmėjai ir pan., dalyvavimą struktūrinėse Bendrijos politikose.

9.9 Partnerystės sudėtis ir galimas procesų neefektyvumas dėl vykdomų funkcijų nesuderinamumo su skaidrumu ir sprendimų nepriklausomumu (pavyzdžiui, tų pačių asmenų, kurie, beje, dažnai esti ir programų remiamieji, dalyvavimas programavimo/lydėjimo/vertinimo etapuose), gali būti pragaištingi.

9.10 Atrodytų, kad dažnai esama nesuderinamumo tarp buvimo tuo pat metu sprendimų priėmėju ir struktūrinių fondų paramos gavėju, nes tokia situacija taip pat gali sukelti interesų konfliktą.

9.11 EESRK vertina, kad ekonominiams ir socialiniams partneriams turės būti prieinami tam tikras finansavimas ir mokymas, kad galėtų tinkamai vykdyti jiems patikėtas funkcijas, kadangi šiuo metu tokia praktika yra retenybė arba visai neegzistuoja.

9.12 Vangus partnerių dalyvavimas, kai kuriais atvejais yra sąlygotas to, kad jie neturi pakankamai specializuoto personalo nei reikiamos kompetencijos, kad galėtų aktyviai dalyvauti su Bendrijos fondais susijusiuose forumuose, kuriuose jie galėtų ir privalėtų dalyvauti.

9.13 EESRK mano, kad valstybės narės privalo būti ypatingai dėmesingos visam biurokratiniam procesui, ir kiek tik galint stengtis riboti jo gremėzdiškumą. Dažnai perdėtas ir nepamatuotas administracinis sudėtingumas, sukuriantis užtvaras ir pernelyg dažnai skatinantis nuostolingas praktikas, kompromituoja patį partnerystės principą.

⁽¹⁾ 9 dalis yra paimta iš EESRK nuomonės dėl „partnerystė įgyvendinant Struktūrinius fondus“ OL C 10 of 14.1.2004, p. 21.

9.14 EESRK mano, kad didelių privalumų galima išgauti įsteigus minimalų dalyvavimo slenkstį, kurį reglamentuotų Bendrijos reglamentas, paliekant valstybėms narėms rūpestį nustatinėti padidinto dalyvavimo lygius, jei jos to pageidauja, per įstatymų leidybą arba nacionaliniais teisės aktais. Siūlomos įvesti taisyklės, turės pagerinti informaciją bei sukurti intensyvesnes, stabilesnes ir nuolatinės ekonominių ir socialinių partnerių dalyvavimo formas.

9.15 Socioekonominių partnerių vaidmuo, pasiūlymų turinys ir dalyvavimo procedūros neišvengiamai skiriasi Komisijos struktūrinių priemonių paruošiamajame, finansavimo, monitoringo ir įvertinimo etapuose. Todėl būtina išsiaiškinti, ko tikimasi iš partnerių, ką partneriai turi atlikti užtikrinant programos sėkmę, kokiuose lygiuose vyksta partnerystė, į kokius politinius ir techninius organus partneriai turėtų būti įtraukti.

9.16 Partnerystė turi esminę svarbą šiuose etapuose:

— „politiniame“ Fondo programavimo etape ir kai priimami bendro pobūdžio sprendimai, tiek bendrijos, tiek nacionaliniu lygiu;

— monitoringo ir įvertinimo etape.

10. EESRK įnašas svarstant šią temą ir kuriant naują partnerystę sanglaudos labui – konvergencija, konkurencingumas ir bendradarbiavimas

10.1 Sanglaudos politikos prioritetai

10.1.1 Komitetas palankiai priima Komisijos ketinimą įsteigti konvergencijos srityje konkretų mechanizmą, galintį kompensuoti visas ultraperiferinių regionų, taip pat regionų, kenčiančių dėl nuolatinių struktūrinių nepriteklių, silpnąsias vietas.

10.1.2 EESRK rekomenduoja, kad paramos įvairiems regionams strategijos požiūriu būtų išnagrinėta koku mastu turimi kiekybiniai duomenys iš tikrųjų atspindi ekonominę ir socialinę pažangą, o nėra tik išvedami iš statistinio išorinio ekonominio efekto, kuris dažnai nėra svarbus šių regionų ekonominei ir socialinei tikrovei, kaip, pavyzdžiui, aprodė diegimas ofšorinių sistemų, kurios sąlygoja naudojamų rodiklių iškreipimus.

10.2 Bendrijos sektorių politikų papildomumas

10.2.1 EESRK atkreipia dėmesį į Bendrijos sektorių politikų papildomumą sanglaudos tikslui, ypač R&D, informacinės visuomenės ir transporto srityse. Jis sveikina ketinimą žiūrėti į darną tarp sanglaudos ir konkurencijos politikos kaip į svarbų elementą įvairiose Bendrijos politikos srityse.

10.2.2 Konstatuodamas, kad 50 % lėšų skirtų R&D sutelkti labai ribotame regionų skaičiuje, EESRK pasisako už tai, kad papildomumas su sektorinėmis politikomis padėtų galą tokiai perdėtai koncentracijai ir prisidėtų stiprinant technologijų perkėlimo tarp regionų skatinimo priemones.

10.3 Biudžetas

10.3.1 Turint omenyje, kokias ambicijas valstybės narės sudėjo į Europos Sąjungos plėtrą ir Lisabonos strategiją, nebūtų labai išmintinga manyti, kad galės būti išlaikytas tas pats išteklų lygis. EESRK savo nuomonėse, išleistose per pastaruosius keletą metų, yra nekartą prašęs, kad Bendrijos biudžeto maksimumas būtų padidintas. Komisijos pasiūlyto limito (1,24 %) šviesoje, finansinių perspektyvų 2007-2013 metų laikotarpiui požiūriu, EESRK mano, kad 0,41 % skirtų sanglaudos politikai (0,46 % prieš pervedimus, skirtus kaimo vystymui ir žvejybos) atitinka bendrų išteklių maksimumą, kuris mums atrodo nepakankamas pasiekti pasiūlytus ambicingus tikslus.

10.3.1.1 Esant tokiam scenarijui ir padidėjusių finansinių poreikių įveikiant padidėjusius regioninius skirtumus dėl plėtos, iš esmės, plėtos kaštai guls ant regionų, kurie šiuo metu gauna naudą iš sanglaudos politikos, pečių, kadangi sumažės jų gaunama Bendrijos parama.

10.3.1.2 EESRK nuomone, ši situacija yra nepateisinama nei politiniu, nei ekonominiu požiūriais, nes ji visiškai prieštarauja bet kokiam teisingumo principui paskirstant plėtos kaštus.

10.3.1.3 EESRK nesupranta, kaip bus galima užtikrinti, viena vertus, politinio plėtos tikslo ir Sąjungos stiprinimo suderinamumą, ir, kita vertus, išlaikyti, gal net sumažinti pastangas, kurių šis stiprinimas reikalauja iš valstybių narių. Jis prieštarauja minimalistinei Europos kūrimo vizijai, pateisinamai tik konjunktūriniais sunkumais ir atėitės vizijos nebuvimu iš kai kurių svarbiausių šio proceso veikėjų pusės.

11. Kitos rekomendacijos

11.1 EESRK mano, kad yra nepaprastai svarbu, kad ekonominiai, socialiniai, teritoriniai kriterijai, kurie bus lemiami skirstant valstybėms narėms išteklius, skirtus prioritetui „regionų konkurencingumas ir užimtumas“, būtų nustatyti kuo objektyviau ir kuo griežčiau, ypač atsižvelgiant į socialinius rodiklius, o ne vien į ekonominius.

11.2 Kai dėl fondų įgyvendinimo, EESRK yra tos nuomonės, kad būtina vis labiau judėti link naujų institucinių, ekonominių ir socialinių partnerių dalyvavimo formų, siekiančių daug toliau, nei dalyvavimas planavimo, valdymo, kontrolės/priežiūros ir vertinimo organuose.

11.3 Šiuo požiūriu mechanizmų paremtų bendromis subsidijomis diegimas yra kelias, kurį privalu stiprinti, iškeliant valstybėms narėms reikalavimą taikyti šį modelių tipą, bent jau ribotai Bendrijos paramos rūšių daliai, turint omenyje privatumus, kuriuos gali išgauti (biurokratinių kliūčių sumažinimas, greitumas ir biudžetinės pastangos nebuvimas) valstybės narės, bendrų apkarpmų sąlygomis, kuriuos šiuo metu patiria valstybiniai finansai.

11.4 Kita vertus, reikia skatinti valstybines/privačias partnerystes, kad būtų įveikti dabartiniai suvaržymai valstybinių finansų lygyje ir užtikrintas jų ilgalaikis finansavimas.

11.5 EESRK mano, kad reikia griežtinti taisykles nukreiptas prie piktnaudžiavimų, susijusių su įmonių delokalizavimu; kaip antai, reikia numatyti griežtas bausmes ir gautų lėšų grąžinimą, jei yra įrodoma, kad investicijų sumažinimo (dezinvesticijos) pagrindas nėra gamybos vieneto gyvybingumo prara-

dimas ir kad delokalizavimas vykdomas vien tik tam, kad įmonė pasididintų gaunamą paramą.

11.6 Komitetas taip pat galvoja, kad būtų pageidautina, kad įmonių rėmimo srityje būtų pripažinta SVĮ svarba, dėl jų vaidmens socialiniame-ekonominiame kontekste, ypač dėl jų gebėjimo generuoti darbo vietas ir turtą, ir dėl jų akivaizdaus dalyvavimo savojo regiono raidoje.

11.7 Pagaliau ambicija toliau tęsti ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos politiką išplėstoje Europoje yra vienas didžiausių iššūkių su kuriais susidurs ES. Kadangi pati sanglaudos politika yra esminis Europos Sąjungos tautų ir teritorijų integracijos ramstis, EESRK ragina valstybes nares ir Sąjungą sėkmingai baigti vykdyti šią reformą, atsižvelgiant pastarųjų metų nesėkmes ištikusias Sąjungos kūrimo procese, kad piliečiai vėl pradėtų tikėti į Europos kūrimą.

11.8 EESRK manymu, yra labai svarbu, kad valstybės narės išlaikytų ir stiprintų savo nuosavas pastangas remti sanglaudos politiką, nepriklausomai nuo paramos plėtojamos per Sąjungos politikos sritis.

11.9 Naująją struktūrą ir Sąjungos sanglaudos politikos prioritetus apsprendžia plėtra, taip pat turimų išteklių ribojimas, anaipol ne regioninių ir socialinių skirtumų naikinimas. Antai kai kurios valstybės narės ir regionai, kurie iki šiol iš europinės sanglaudos politikos gaudavo reikšmingą paramą, palapsniui taps neberinktini į didžiąją dalį esamų instrumentų. Akivaizdu, kad tai visai nereiškia, kad jie pasiekė pageidaujamą išsivystymo ir sanglaudos lygį, todėl būtų teisinga, jei į juos būtų atkreiptas ypatingas dėmesys įgyvendinant nacionalines biudžeto politikas.

Briuselis, 2004 m. birželio 30 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH